

Ukrajna vsak četrtik in velja
s poštnine vred ali v Mariboru
s poštninami na dom
se celo leta 32 Din, pol leta
13 Din, četrt leta 8 Din. Izven
Jugoslavije 64 Din. Naročnina
se pošlje na upravništvo
»Slov. Gospodarja« v Mariboru,
Koroška cesta št. 5. —
List se dopolnjuje do odpovedi.
Naročnina se plačuje
vnaprej. Tel. interurban 113.

Posamezna številka stane 1-50 din.

Poštnina plačana v gotovini.

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

Uredništvo je v Mariboru,
Koroška cesta št. 5. Rokopisi
se ne vračajo. Upravništvo
sprejema naročnine, inzerate
in reklamacije.
Cene inzeratov po dogovoru.
Za večkratno oglaševanje primeren
popust. Nezaprite reklamacije
so poštnine proste. Čekovni
račun poštnega urada Ljubljane
10.603. Telefon interurban 113.

5. številka.

Maribor, dne 3. februarja 1927.

61. letnik.

Po volitvah.

Tistim, ki so volili SLS!

Slovenski narod je zopet pokazal, da stoji za svoja politična, gospodarska in kulturna načela še vedno kot en mož. Nad 80.000 mož in fantov je armada SLS, tako trdna, da ni omagala že v šestletnem boju, ki ga SLS bojuje za pravice slovenskega naroda. Ta četa je zvesta in na njej stoji moč našega naroda. Na njej je čast in ponos vsakega poštenega Slovenca. Kdor je dal zaupanje SLS, je tudi sam lahko ponosen, ker je s tem pripomogel do sijajne zmage SLS. Ta zavednost naj med vsemi ostane! Naj se še pogleda! To bodo izvršili naši politični krajevni odbori. Ti naj zdaj sestavijo seznam vseh tistih, ki so volili SLS, naj ostane tudi zapisano v časti za zgodovino ime vseh tistih, ki so v težkem času neustrašeno branili pravice slovenskega naroda. Krajevni odbori pa naj gledajo, da si bodo to število ne le ohranili, ampak tudi pomnožili. Najlažje se to izvrši potem rednih političnih sestankov in razgovorov, ki se naj vršijo vsaj vsak mesec enkrat, kjer se lahko prosto med seboj razgovarjajo o političnih in gospodarskih vprašanjih. Poleg tega pa je potrebno, da ima vsaka družina dober političen list — in to je »Slovenski Gospodar«!

Tistim, ki niso šli volit.

V Sloveniji jih je bilo pri teh volitvah skoro 40 odst. takih, ki niso šli volit. Recimo, da jih je bilo od teh 10 odstotkov takih, ki res niso mogli. A približno ena tretjina pa je takih volilcev na Slovenskem, ki bi lahko šli, pa niso hoteli. Ta množica Slovencev ni ravno v čast našemu narodu, kajti vsak kulturni narod si skuša ravno potem volitev priboriti oblast sebi in svojim zaupnim osebam. Pomisliti je treba, da je bilo veliko boja, tudi krvavega boja, da se je uvedla splošna volilna pravica, da ima sedaj vsak dorasel moški pravico sodelovati pri javni upravi in pri ureditvi države in dežele. Gotovo je nadalje tudi to, da ravno taki, ki nečesto sodelujejo pri javni upravi, ker se držijo volitev, najbolj zabavljajo čez javno upravo. Da bi se pa izpremenila, ne pripomaga. Veliko število takih, ki niso šli volit, kaže, da imamo še vse premalo politične zavednosti. Kajti po večini so ti, ki so doma ostali, našega političnega mišljenja, ker nasprotne stranke so spravile na volišče vse, kar je njihovega. Zato naj krajevni odbori SLS skrbijo, da bo politična zvesta zrasla. To pa se zopet zgodi po političnih sestankih in posebno po političnem časopisu. Zato je zdaj prvo delo, da politični list »Slovenski Gospodar« pride v vse tiste hiše. Nič več se naj ne zgodi, da bi nam le primanjkanje 5—20 glasov dalo po enega demokratskega poslanca, kot se je to zdaj zgodilo v nekaterih okrajih. Zavednost naših naj potem dobro razširjenega časopisja vedno bolj raste!

Radičevcem v Sloveniji!

Radičevci v Sloveniji so nazadovali za 15.000 glasov. A ne le to. Nazadovali so posebno vsled tega, ker ne vedo, kaj da so. Ena skupina hoče z Radičem čez drn in strn, druga se tega strahuje, hoče biti le na skrivnem z Radičem oženjena. Slovenski kmetje pa, ki ne poznajo dobro vseh teh spletk svojih voditeljev, so nasedli eni tej, drugi oni skupini. V ta razdor je pa haenkrat posegla vmes Samostojna demokratska stranka, ki se je takoj po volitvah vrgla nad radičevce, da je njihova rešitev le v SDS. Zgodi se lahko, da bodo posamezni voditelji Samostojne po deželi že zdaj začeli pripravljati ljudi za prehod v SDS. Radičevski dosedanjí pristaši so se ravno zato ločili od demokratov, ker niso hoteli biti več v družbi teh ljudi. S slepoto bi

morali biti udarjeni, če pojdejo nazaj. Vemo, da jih je precej, ki na to rakovo pot ne bodo šli. Vemo, da jih je, ki so spoznali, da je edina res kmetska stranka naša SLS. Naj jih ne bo strah in sram to tudi javno izpovedati. V čast naj si štejejo, če bodo stopili v vrste SLS in njej dali svoje zaupanje, saj radičevščina ga ni bila vredna in je danes tudi nikjer več ni.

Kdo pa so SDSarji med nami?

Da je SDS dobila v Sloveniji tudi že nekaj kroglice, je krivo to, ker se nekaterim nobel zdi, da lahko z liberalci držijo. Drugi so glasovali zato, ker so popolnoma pod vplivom »Jutra« in drugih liberalnih časopisov. Vsi skupaj so pa taki, kot je to »Jutra« te dni dokazalo, ki imajo sicer radi kmeta v svoji gostilni, trgovini, pisarni itd., ne marajo pa zanj, kadar bi on potreboval njihove podpore. Takoj po volitvah so SDS časopisi začeli zmerjati naš narod kot nekulturno maso, ker Slovenci niso volili SDS. Tako govori gospoda, kadar kmeta ne potrebuje. Pride pa zopet čas, ko bodo prosili za kroglice, a da tedaj pa vsi zaslepljeni, ki so še to stranko volili, naj ne bodo več nerazsodna kmet ska masa, ampak naj tej jari gospodi povedo, da so politično dovolj zreli in razsodni.

Po volitvah bo treba obojestranskega dela. Oni, ki so izvoljeni člani oblastne skupščine kot kandidati SLS, so nam porok, da bodo storili vse, kar je mogoče, da se zboljša naš gospodarski položaj. Naši postrtovalni delavci po deželi bodo pa gledali na to, da naše vrste ostanejo trdno sklenjene, da se še pomnožijo. Pri tem obojnem delu pa jim bo pomagal tudi naš tisk, naši listi, tudi naš »Slovenski Gospodar«.

Državna politika.

V NAŠI DRŽAVI.

Vlada radikali-radičevci je — padla. Naša država ima vedno to smolo, da ne more dobiti trdne, močne vlade. Saj imamo sprememb vlade toliko, da jih bomo lahko razdelili na vsak mesec eno. Kaj država pri tem trpi, ko vse delo stoji, ko se ne sklepajo nobene postavbe, ni mogoče preracunati. A kljub temu je dobro, da je vlada RR (radikali-radičevci) padla. Dasi je imela s številom svojih poslancev veliko večino, vendar ni bila vlada nikdar prav trdna, in je doživela v nekaj mesecih več izdaj, pa vsaka nova je bila slabša od prejšnje. Zadržaj je bila sestavljena na sveti večer. Za Svečnico pa je že ni več.

Zakaj je padla RR vlada? Radič bi rad na vsak način postal prvi gospod v državi. Zato deluje v tem smislu da bi radikale razbil. Preje je Uzunovič hujškal proti Pašiču. Zdal mu je Uzunovič postal premočen, je hotel izigrati Trifkoviča zoper Uzunoviča. Kot vzrok, da je prevrgel vlado, je navedel ta, da so radikali vpriparjali pri volitvah velikansko nasilje. Kot trenutke, pri katerem se je vlada zrušila, pa je bilo glasovanje za predsednika upravnega odbora. Pri tem glasovanju je postavila vlada svojega, in nasprotne stranke svojega kandidata. Radičevci pa so glasovali z opozicijo in s tem je bil izvoljen davidovičev Markovič. Uzunovič je šel takoj na dvor in v petek je podal ostavko celokupne vlade.

Kakšna bo nova vlada? Kralj je takoj začel posveto-vanja z voditelji raznih strank. Poklical je med drugimi tudi dr. Korošca za SLS. Dr. Korošec je najprej zavrnil očitke, ki jih je Radič naperil zoper SLS pred kraljem, da naš narod ni politično razsoden. (Zato ker je Radič v Sloveniji propadel!) Nato pa je naš voditelj z nova povda-

ril zahteve, katere je že večkrat javno povedal, pod katerimi bi bil slovenski narod zadovoljen, da gre njegova stranka SLS v vlado. Splošno je takoj od začetka prevladovalo mnenje, da se mora sestaviti vlada, ki bo res delala. V tej naj na noben način ne bo Radiča. Uzunovič je prvi dobil nalogo od kralja, naj sestavi novo vlado.

Politična moč strank po volitvah. Prav so imeli tisti, ki so rekli, da gre pri volitvah v oblastne skupščine tudi za to, da se znova pokaže moč strank, ki so danes v Beogradu odločujoče. Mislilo se je, da se bo položaj bistveno izpremenil, a se ni. Radikali so ostali najmočnejša skupina, radičevci so kljub temu, da so v celoti od zadnjih volitev izgubili nad 200.000 glasov, navidezno le malo nazadovali. Davidovičeva skupina je po mestih in trgih napredovala, dočim Pribičević-Zerjav ne vesta, kaj bo, če se čim prej ne zvežeta s kako drugo skupino. Naša SLS je ostala v svoji dosedanjí moči. Če bi pa vsi šli volit, kar je zares naših, bi v Sloveniji ne bilo nobenega drugega poslanca, in to bi bilo prav!

V DRUGIH DRŽAVAH.

Albanija je pravo ognjišče zvižaj in medsebojne pre-vare. Sedanji vladajoči Beg Zogu si zna pomagati. S pomočjo Jugoslavije je prišel do moči. S pomočjo Italije je prišel do težkih milijonov in je hotel celo postati kralj in se poročiti z italijansko princezino. Pa ga je Mussolini malo potegnil. No, Beg Zogu si je znal pomagati. Približuje se zopet Jugoslaviji in hoče z njo biti v »najboljšem« sosedstvu. Kako do'go bo še šla ta igra naprej, se ne more reči.

Avtonomisti na Francoskem pridobivajo vedno bolj na številu pristašev svojega programa. Upati je, da bo Francija uvidela, kako veliko bi pridobila, če bo avtonomistično urejena.

Poljska se želi nasloniti na Rusijo. Med Poljsko in Rusijo ni prav bratskega razpoloženja. Toda Poljska ve, če bi se Rusija zvezala z Nemčijo, tedaj je ona drobna v prvem hipu kakih političnih prevratov. Zato je Poljska sama začela razmotrivati, da bi se zblížala Rusija in Poljska. Vendar je maloverjetno, da bi se to zgodilo, ker je v poljski državi veliko bivše ruske zemlje.

Nemčija ima konečno vlado. Dolgo časa je bilo treba, da se je v Nemčiji sestavila vlada. Odločujočo besedo je imela krščanska ljudska stranka. Nemški katoličani so zelo dobro organizirani in zato tudi v vseh važnih trenutkih odločujoči. In Nemčija kljub propadu po vojni, kljub velikanskim vojnim odškodninam ne stoji slabo. Kjer pač odločuje poštena krščanska stranka, tam se vrši tudi pošteno delo in je tudi napredek. Vlada ima komaj dva glasa večine, a je upati, da bo lahko delovala.

Na Kitajskem se bo najbrž mirno rešil ves spor med Kitajci in Angleži in ne bo večjega krvavega spopada. Pač pa se vršijo še hudi boji za Šangaj, v katerih tekmujejo kantonska vojska zoper že skoro popolnoma poražene čete generala Sunčuanfanga.

Verski boji v Mehiki se še vedno nadaljujejo. Katoličani so se organizirali v obrambo in se branijo z orožjem. Da bi jih vladine čete prestrašile, dajejo zapirati duhovnike, tudi škofo. Vlada je naročila svojim agentom, da morajo nadškofa Aozsa zajeti živega ali mrtvega tekom enega tedna. Slovenski liberalci, ki so pravi bratci teh nasilnežev v Mehiki, so dolgo časa trdili, da so vsa poročila lažnjiva. Zdal pa iz lastnih časopisov morajo priznati, da se boji v resnici vršijo. Le tega ne priznajo, da se katoličanom, katerim so vzeli cerkev, šole, duhovnike, samostane, godijo kake krivice.

Rokovnjaška koča.

(Poljski spisal K. Przerwa-Tetmajer; preložil Alojzij Benkovič.)

Dolgo je stala ta smreka s tistim napisom, dokler je ni strela raztreskala. Tisti, ki so to vedeli, so na razne načine razlagali to stvar. Nekateri, da je Bog hotel pokazati, da je uslišal prošnjo in dete, čeprav ni bilo krščeno, vzel v nebesa. Drugi so govorili, da je hotel pokazati, da tako gori v peklenškem ognju, kakor je ta smreka gorela od strele.

»Bog je Boga«, je rekla stara Gadejka, njih teta, »tak je, kakor orel na nebu. Kdo ve, kaj namerava? Nič ga ne ovira, ne dež, ne tema. Leti, kamor hoče. Tak je tudi Bog — prost ...«

Vojtek Samek iz Zakopanega, strasten lovec medvedov, imenovan »Vidovace«, ker so se mu prikazovale čudne stvari, kakršni ni videl nihče drugi (pravijo, da je videl v Morskem očesu*) ribo s kostrunovo glavo), je videl v tisti rokovnjaški koči neko noč v oktobru ob polni luni strašnega tatranskega jezdeca, risa na jelenovem vratu, kako je dirjal čez lez pod rokovnjaško kočo in ga je kot vihra nesla obupana žival. Ko je slišal od daleč jek in je ugledal strašno prikazen, se je Samek najprej prestrašil, ker je mislil, da je prikazen, in se je prekrizal. Jelen je letel mimo in izginil v goščavi.

Tam je videl tudi obupen boj medveda z volkovi, ki jih je bilo pet. Ves gozd se je tresel od rjojenja in hrope-nja in mrak svežega snega se je valil po zraku nad klobočicem teh zverin. Iznenada napadeni medved ni imel časa pobegniti v gozd med drevje in volkovi so ga obkolili. Sa-

mek je gledal ta boj skozi vrata rokovnjaške kočice z dvocevko v roki. Škoda se mu je zdelo medvedove kože, a bil je radoveden, kdo bo zmagal. Medved se je ljuto branil in se unikal v gozd mladega smrečja. Bojevit duša Samkova se je veselila ob pogledu, kako se je mogočna zver spenjala na zadnje roge, kako je mahal s močnimi šapami rjoveč in hropeč. A urni volkovi so odskakovali v stran in zapirali medvedu pot v gozd. Ze se je eden, na glavo zadet, ječeč zvalil v sneg, in kri mu je lila iz razmesarjenega gobca; že je drugi, s trebuchom, od medvedovih šap razmesarjenim, zletel visoko v zrak, padel na zemljo in se zvil v lastnem drobju, ko se je posrečilo največjemu volku od zadaj skočiti na medveda in za ušesi mu zasadi ti zobe v vrat. Sedaj je drugi volk medveda zgrabil za grlo in tudi tretji mu je skočil na vrat. Davljeni medved je padel in iztegnil šape. Sedaj je nastal en sam skrotovičen klobočič teles in dvignil se je tak krik, rjojenje in hrope-nje, zmešano s tuljenjem obeh poginjajočih volkov, da se je Samku stresla puška v roki ob groznem hrupu. Kake pol ure je trajalo premetavanje borečih se zverí, ki so se bile tako pomešale, da je bilo težko razločevati drugo od druge. Nazadnje se je medved zadavljen nehal braniti in volkovi, vsi rdeči od krvavečih ran, so prišli trgati njegovo meso in goštati kri. Tedaj pa je Samek z dvema streloma ubil dva volka; tretji je zbežal.

To je pripovedoval zvečer, vrnivši se domov, v topli sobi, jedoč kadečo se kavo, lepo zalito z vročim sladkim mlekom. Resno ga je poslušala žena, rojena iz gazdovskega (pastirskega) rodu Sobčakov, trije postavni sinovi in tri brhke hčere z visokimi grudi in rdečimi lici, ki so tkale platno na statvah, dokler je bil dan, sedaj pa sede na klop, ta na febru, ona na stolec, podpirale okrogle brade z dlanmi in poslušale povest, kakršne je oče navadno pri-

našal z gora. Poslušala sta tudi dva prijatelja in tovariša Samkova, znamenita lovca, Jasjek Valčak iz Skibovke in Macjek Tatar iz Tatarov. Pila sta ogrsko vino, ki so ga bili postavili pred njiju, in puhala iz pip gost in dušljiv dim. Jutri sta nameravala iti s Samkom k rokovnjaški koči po kože ubitih živali, katere niso izgubile cene, čeprav so bile raztrgane v boju, in po medvedje meso in mast, silno dobro za razne bolezni, dokler ne uničijo bogatega plena drugi volkovi, risi, lisice, kune in roparske ptice.

Tam je imel Samek tudi čudno prikazen, zaradi katere so ljudje govorili, da gotovo pride v nebesa, če bi bil še tako hudoben, ker mu je Bog dal videti tako stvar. In Samek ni bil hudoben.

Nesreča je hotela, da je šel od doma z dvema tovarišema, da bi v Mjengušovski dolini izkopaval svizce; tam je naletel na sedem liptovskih strelcev in od njih dobil kroglo v bok.

Ne bil bi je dobil, ker je imel čas uiti in tudi njegova tovariša sta ušla nekam proti Koprovcu sedlu, a bojevit duša Samkova se ni hotela umakniti z bojišča brez strele, ne da bi se bil pokazal Liptovakom. Obstal je torej in največjega Liptovaka vzel na muho. A ni bilo božjega blagoslova, kajti strel je odpovedal, bodisi da je smodnik na pranicí postal vlažen, bodisi kaj drugega, in takrat mu je nenadoma eden izmed liptovskih strelcev kroglo zasmodil v rebra. Z njo se je Samek umaknil v gozd v svesti si, da se umika častno, in je krvaveč prekalil Mjengušovsko sedlo, prišel do Ribjega jezera pod Volišin brez jedi in pijače, ker ni imel kaj; vse je ostalo v jami pri svizcih. Nazadnje ga je pod Vaksmundsko premagala slabost in takrat je samo prosil svojo dušo, naj ne uide iz njega, dokler se ne privleče do rokovnjaške kočice. Tam se

*) Gorská jezera v Tatrah. — Op. prel.